

Rapport

Lelystad, september 2019
J. Reinhold & R. Wielink

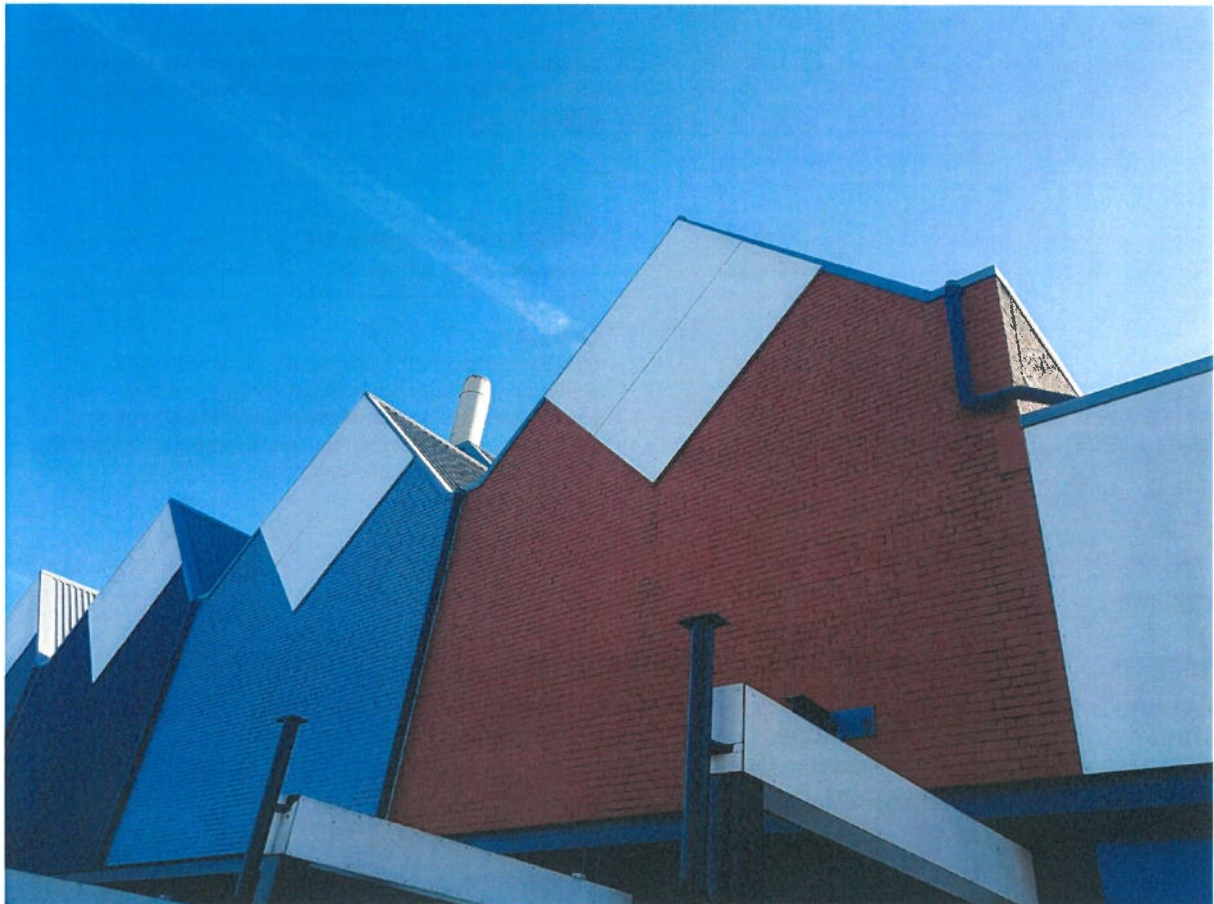
Landschapsbeheer Flevoland
Zorg voor ons landschap

Botter 14-03
8232 JP Lelystad
T(0320) 29 49 39

flevoland@landschapsbeheer.net
www.landschapsbeheerflevoland.nl

KvK Lelystad 39069897
IBAN:NL73RABO 0110 056493

Onderzoek naar huismus en vleermuizen in panden Agorabaan Lelystad

Landschap verbindt

Landschapsbeheer Flevoland streeft naar ontwikkeling, beheer en behoud van een ecologisch waardevol landschap met een streekeigen karakter, zowel in het landelijk als stedelijk gebied. Samen met bewoners, overheden en agrariërs zoekt Landschapsbeheer naar kansen voor natuur en landschap.

Het werk van Landschapsbeheer Flevoland is onder te verdelen in vier werkvelden :

Zorg voor ons landschap

DAT DOEN WE SAMEN

Burgerparticipatie

Landschapsbeheer stimuleert betrokkenheid van bewoners bij de natuur en het landschap in de eigen leefomgeving. Samen verantwoordelijk voor de inrichting en het beheer van de eigen 'achtertuin'.

Zorg voor ons landschap

RUIMTE VOOR PLANT EN DIER

Soortenbeheer

In het Flevolandse landschap horen tal van plant- en diersoorten. De (tijdelijke) aanvullende maatregelen die Landschapsbeheer uitvoert, dragen bij aan het realiseren van een zelf functionerend ecosysteem.

Zorg voor ons landschap

BAKENS IN DE TIJD

Cultuurhistorie en Aardkunde

De geschiedenis van Flevoland heeft mens en landschap bepaald. Om de eigen leefomgeving goed te begrijpen speelt kennis van het ontstaan van het gebied een belangrijke rol.

Zorg voor ons landschap

MAAK JE ERF GOED

Landschap

Singels, laanbomen, bermen, dijken, dorpsbossen, weilanden, akkers, stedelijk groen en groot open water zijn dragers van het landschap. Beheer, behoud en ontwikkeling van deze landschapselementen dragen bij aan de beleving van ons landschap.

Colofon

Titel	: Onderzoek naar huismus en vleermuizen in panden Agorabaan Lelystad
Auteur	: J. Reinhold & R. Wielink
Datum	: september 2019
Foto's	: Landschapsbeheer Flevoland
Rapportnummer	: LBF-2019-019

Samenvatting

In verband met geplande werkzaamheden op de Agorabaan in Lelystad, is er nader onderzoek nodig naar vleermuizen en de huismus. Deze soorten zijn beschermd binnen de Wet natuurbescherming. De werkzaamheden omvatten de sloop van een aantal gebouwen, het verwijderen van openbaar groen en de bouw van een bioscoop en woningen op omringende grasveldjes. Het onderzoek naar vleermuizen en de huismus zijn conform de RVO soortenstandaarden uitgevoerd.

Resultaten

Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen.

Huisumus

In totaal zijn er 6 nesten gevonden van de huismus rond het onderzochte pand. De mussen hebben hun nest vooral in de regenpijpfvoerbuizen.

Tussen de panden en het schouwburg is een beplanting van coniferen beschikbaar. Deze worden door de huismussen overdag veelvuldig gebruikt om in te schuilen. Foerageren doen de mussen op de grasveldjes zowel oostelijk en zuidelijk van de gebouwen.

De werkzaamheden hebben invloed op de huismus. Daarom dienen er mitigerende maatregelen getroffen te worden. Zo moet gewerkt worden in de minst schadelijke periode, de gele perioden in figuur 6.

jan	feb	maa	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
geel	geel	rood	rood	rood	rood	rood	rood	geel	geel	geel	geel

mus

Figuur 1: Perioden waarin de huismus gebruik maakt van het verblijf. Van (groen), geel, (oranje) tot rood intensiveert het gebruik

Ook dienen de nestlocaties gemitigeerd te worden door het aanbieden van alternatieve nestlocaties. Zowel tijdelijke als langdurige verstoring van een nestlocatie dient gemitigeerd te worden door 2 alternatieve nestlocaties. De alternatieve nestlocaties dienen 3 maanden voorafgaand aan het tijdstip van de verstoring al gerealiseerd te zijn.

De bouw van de bioscoop en de huizen op de graslanden heeft groot effect op de foerageermogelijkheden van de huismus. Alleen een compensatie van de nestlocaties is binnen dit project niet voldoende. Binnen het activiteitenplan zal aandacht gegeven moeten worden aan de foerageermogelijkheden van de huismus in het plangebied.

Ook heeft het voorgenomen verwijderen van het huidige openbaar groen grote effecten op de schuilmogelijkheden voor de huismus. Vervanging van het huidige openbaar groen zal daarom ook een plek moeten krijgen in het activiteitenplan. Dit openbaar groen moet dezelfde of een betere functionaliteit hebben dan de huidige beplanting.

Voor de sloopwerkzaamheden is een ontheffing Wet Natuurbescherming nodig. Deze kan aangevraagd worden via de Provincie Flevoland middels een apart daarvoor ontwikkeld formulier. Aangegeven moet worden dat de mus er broedend voorkomt en op welke wijze de (tijdelijke en definitieve) mitigatie plaats gaat vinden.

Broedende vogels algemeen

Buiten de huismus en gierzwaluw dient rekening gehouden te worden met de andere broedende vogels als spreeuw, witte kwikstaart of boerenzwaluw. Broedende vogels mogen nooit verstoord worden door de werkzaamheden. Het merendeel van de vogels broedt tussen 15 maart en 15 juli zodat werken in de periode lastig kan zijn.

Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verstoren van deze nesten.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
1. Inleiding.....	5
2. Methode	7
3. Resultaten	9
3.1 Vleermuizen.....	9
3.2 Huismus.....	9
4. Analyse	9
4.1 Lokale staat van instandhouding.....	10
4.2 Landelijke staat van instandhouding.....	11
4.3 Mitigerende maatregelen	11
4.4 Broedende vogels algemeen.....	11
Bibliografie	12

1. Inleiding

De gemeente Lelystad is voornemens om enkele gebouwen aan de Agorabaan te slopen. Om dit te kunnen realiseren is een quick-scan Wet natuurbescherming uitgevoerd waarin vermeld staat dat er mogelijk vleermuizen in de panden verblijven. Zie figuur 1 voor het onderzoeksgebied.

Figuur 2, onderzochte gebouwen en onderzoeksgebied.

Op de locatie van de huidige panden zal uiteindelijk een bioscoop verrijzen en zullen de bestaande graslandjes met de huidige begroeiing ook omgevormd worden tot bioscoop of tot woningbouw met binnentuinen, zie figuur 2.

Figuur 3, sfeerbeeld toekomstige situatie

Er is nader onderzoek nodig om aan te tonen of er daadwerkelijk een ontheffing Wet natuurbescherming nodig is alvorens te kunnen slopen en bouwen van de bioscoop. De gemeente Lelystad geeft aan dat zij deze informatie enerzijds nodig heeft om te bepalen of de vleermuizen de gehele ontwikkeling van dit terrein kunnen blokkeren (toetsing via de MER), en anderzijds voor de uitvoering van het project.

Op basis van de kennis van de Lelystadse vleermuizen is er geen reden te veronderstellen dat de vleermuizen de ontwikkeling volledig blokkeren. Op basis van de kansencarten die de gemeente op haar website heeft staan en op basis van de gegevens van Landschapsbeheer, is duidelijk dat er geen verblijfplaats van de zeldzamere soorten als meervleermuis en laatvlieger verwacht moeten worden (Gemeente Lelystad, 2019). De panden nabij de Agorabaan zullen eerder gebruikt worden door gewone dwergvleermuis of ruige dwergvleermuis. Beide soorten zullen een ontwikkeling in het centrum niet direct in de weg staan, al moet er wel een ontheffing worden verkregen en mitigerende maatregelen worden genomen.

Voor de volledigheid is ook besloten om de aanwezigheid van de huismus in en om de panden in kaart te brengen. Nesten van huismus zijn jaarrond beschermd zodat bij een eventuele sloop ook een ontheffing Wet natuurbescherming nodig is voor deze nesten.

Concreet betekent de sloop in relatie tot huismus en vleermuizen het volgende voor de onderzoeksvragen:

- Welke rol spelen de gebouwen binnen de ecologie van de huis en de vleermuizen.
 - Broeden er huismussen?
 - Vormen ze verblijfplaatsen voor vleermuizen?
 - Zo ja, zijn het kraamkolonies, zomerverblijven, winterverblijven en/of paarverblijven?
- Als deze locatie verdwijnt, heeft dat dan invloed op de staat van instandhouding van deze soorten? Zo ja, hoe is de staat van instandhouding voor deze soorten in Lelystad en Nederland?

2. Methode

Per soort(groep) is een ander onderzoek nodig. De gevraagde onderzoeksinspanning is vastgelegd in een soortenstandaard (RVO). Op basis van deze soortenstandaards dient de volgende onderzoeksinspanning uitgevoerd te worden:

Huismus: twee bezoeken in de periode 1 april-15 mei. Onderzoek vindt overdag (9.00-16.00 uur) plaats liefst bij zonnig weer.

Vleermuis: In de periode 15 mei-15 juli : twee bezoeken
In de periode 15 augustus -1 oktober 2 bezoeken
Op 15 augustus ook een massawinterverblijf onderzoek
Onderzoek vindt bij voorkeur plaats in de ochtendschemer (invliegen)
m.u.v. het zoeken naar massawinterverblijven dat in de middernacht plaatsvindt.

Vleermuizen

Voor het inventariseren van dit gebied in de ochtend praktisch maar niet noodzakelijk. In de schemer zijn de dieren ongeveer een half uur aan het zwermen bij de opening. In dit half uur moet de onderzoeker deze locatie dus passeren om het verblijf te kunnen vinden. Voor de start van de schemer zijn de onderzoekers in het gebied en lopen door het gebied op zoek naar de zwermdende dieren. Binnen anderhalf uur kan elk deel van het pand minimaal 3 keer bezocht worden.

Meervleermuis, laatvlieger en gewone dwergvleermuis zijn de belangrijkste huisbewonende vleermuissoorten van Flevoland. Het tijdstip waarop de dieren inzwermen verschilt.

Meervleermuis vroeg in de schemer, gewone dwergvleermuis laat in de schemer en laatvlieger ertussen in. Omdat we altijd voor de start van de schemer in het gebied zijn, zouden we alle drie de soorten moeten kunnen aantreffen. Op basis van de potentiekaarten van de gemeente Lelystad was al duidelijk dat soorten als meervleermuis en laatvlieger geen verblijf zouden hebben in dit pand.

In Bijlage 1 staan de data weergegeven waarop het onderzoek heeft plaatsgevonden.

Voor het vleermuisonderzoek geldt tevens het volgende:

De temperaturen waren altijd ruim boven de 10°C in de periode mei-augustus en boven de 7°C in september, er was geen neerslag en de wind was minder dan 5 Bf. Dwergvleermuizen zwermen in de ochtendschemer gedurende ongeveer een half uur nabij de verblijfplaats alvorens binnen te gaan. Een ideaal tijdstip om een verblijfplaats van een vleermuis te vinden. In de ochtend roepen in de paartijd de mannetjes van de gewone dwergvleermuis vooral vanuit de paarplek en veel weinig meer vliegend.

Vleermuizen worden geïnventariseerd met vleermuisdetectoren. Tijdens het onderzoek is door verschillende medewerkers van Landschapsbeheer gebruik gemaakt van de volgende apparatuur Petterson 100, Petterson D240x en Skye 200.

Het onderscheid tussen een kraamkolonie, zomerverblijf en paarverblijf is enerzijds afhankelijk van het aantal dieren en/of de periode van het jaar:

- Aantal dieren > 10 in periode mei-15 juli is kraamkolonie
- Aantal dieren < 10 in periode mei-15 juli of geen roepactiviteit in periode 15 juli-1 oktober is zomerverblijf
- Roepend dier in de periode 15 juli-1 oktober is paarverblijf.

Huismus

Voor de huismus wordt in het voorjaar gezocht naar een zonnige dag met relatief hoge temperaturen. Het gebied wordt geïnventariseerd door alle territorium indicerende dieren te noteren. Het betreft vooral tjilpende mannetjes, maar ook dieren die nestmateriaal onder het dak aanbrengen of waarvan de nesten gedeeltelijk zichtbaar zijn worden genoteerd.

3. Resultaten

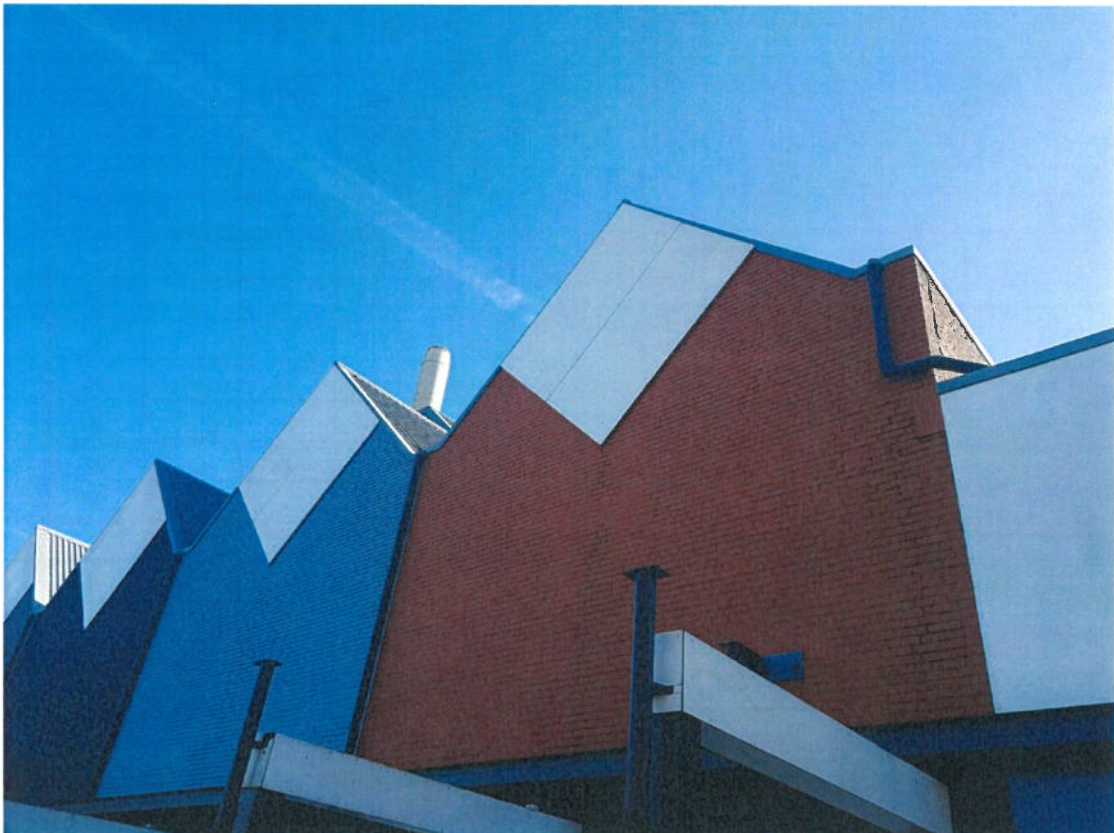
3.1 Vleermuizen

Binnen dit onderzoek zijn er geen verblijfplaatsen aangetroffen van vleermuizen.

3.2 Huismus

In totaal zijn er 6 nesten gevonden van de huismus rond het onderzochte pand. De mussen hebben hun nest vooral in de regenpijpfvoerbuizen.

Tussen de panden en het schouwburg is een beplanting van coniferen beschikbaar. Deze worden door de huismussen overdag veelvuldig gebruikt om in te schuilen. Foerageren doen de mussen op de grasveldjes zowel oostelijk en zuidelijk van de gebouwen.

Figuur 4, bij de regenpijpfvoerbuizen zijn vooral huismussen actief met de nestbouw.

Figuur 5, bovenaanzicht onderzoeksgebied, rode stippen zijn nesten van de huismus

4. Analyse

4.1 Lokale staat van instandhouding: huismus

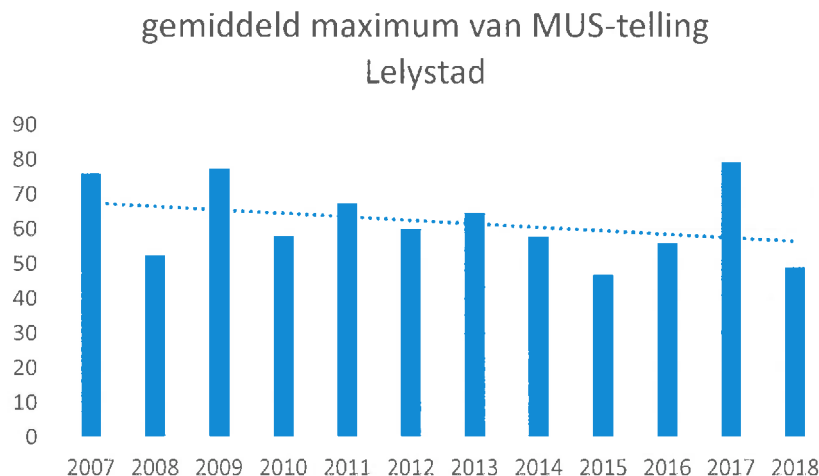
De huismus is in Lelystad een algemene soort. Sinds 2007 vindt een MUS-telling plaats in meerdere postcodegebieden in Lelystad (Borsch & Reinhold, 2019). MUS-telgebieden hebben de grootte van postcodegebieden. Hierbinnen zijn twaalf vaste telpunten geselecteerd, die jaarlijks drie keer geteld worden in de periode tussen 1 april en half juli. De tellingen binnen het meetnet geven alleen inzicht in vogels die in deze periode de stad gebruiken om te broeden of voedsel te zoeken. Het grootste aantal individuen binnen een telling en postcodegebied is het maximale aantal in het Postcodegebied.

Tabel 1 - Telgebieden					
	Postcodegebied				
Jaar	8212	8223	8225	8242	8243
2007					x
2008				x	x
2009	x			x	x
2010	x			x	
2011	x		x	x	
2012	x		x	x	
2013	x		x	x	
2014	x		x	x	x
2015	x		x	x	x
2016	x		x	x	x
2017	x	x	x	x	
2018	x		x	x	x

Figuur 6, kaart en tabel MUS-telling

Kijkend naar het gemiddelde van het maximum per postcodegebied per jaar laat de populatie in Lelystad sinds 2007 een lichte afname zien. De lokale staat van instandhouding van de populatie in Lelystad van de huismus wordt in Nederland beschouwd als matig ongunstig. In combinatie met alle stedelijke ontwikkelingen en het verduurzamen van woningen en kantoorgebouwen in het bijzonder kan gesteld worden dat de staat van instandhouding in Lelystad onder druk staat. De hoeveel nestgelegenheid staat onder druk.

4.2 Landelijke staat van instandhouding: huismus

De landelijke staat van instandhouding van de populatie van de huismus wordt in Nederland beschouwd als matig ongunstig (Sovon, 2017). Voor een belangrijk deel wordt dit veroorzaakt door verslechterde voedselvoorzieningen en verslechterde omstandigheden voor nestgelegenheid onder dak.

4.3 Mitigerende maatregelen

Bij het uitvoeren van de sloopwerkzaamheden zal sterk rekening gehouden moeten worden met de aanwezigheid van de huismus. Willen de werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden dan zullen effecten op de huismus zodanig gemitigeerd moeten worden dat er geen schade aan de populatie plaatsvindt.

Eenzijds door te werken in de minst schadelijke periode: de gele perioden in figuur 6.

jan	feb	maa	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
geel	geel	rood	rood	rood	rood	rood	rood	geel	geel	geel	geel

mus

Figuur 7: Perioden waarin de huismus gebruik maakt van het verblijf. Van (groen), geel, (oranje) tot rood intensiveert het gebruik.

Anderzijds door de nestlocaties te mitigeren door het aanbieden van alternatieve nestlocaties. Zowel tijdelijke als langdurige verstoring van een nestlocatie dient gemitigeerd te worden door 2 alternatieve nestlocaties. De alternatieve nestlocaties dienen 3 maanden voorafgaand aan het tijdstip van de verstoring al gerealiseerd te zijn.

De bouw van de bioscoop en de huizen op de graslanden heeft groot effect op de foerageermogelijkheden van de huismus. Alleen een compensatie van de nestlocaties is binnen dit project niet voldoende. Binnen het activiteitenplan zal aandacht gegeven moeten worden aan de foerageermogelijkheden van de huismus in het plangebied.

Ook heeft het voorgenomen verwijderen van het huidige openbaar groen grote effecten op de schuilmogelijkheden voor de huismus. Vervanging van het huidige openbaar groen zal ook een plek moeten krijgen in het activiteitenplan. Dit openbaar groen moet dezelfde of een betere functionaliteit hebben.

Voor de sloopwerkzaamheden is een ontheffing Wet Natuurbescherming nodig. Deze kan aangevraagd worden via de Provincie Flevoland middels een apart daarvoor ontwikkeld formulier. Aangegeven moet worden dat de mus er broedend voorkomt en op welke wijze de (tijdelijke en definitieve) mitigatie plaats gaat vinden.

4.4 Broedende vogels algemeen

Buiten de huismus en gierzwaluw dient rekening gehouden te worden met de andere broedende vogels als spreeuw, witte kwikstaart of boerenzwaluw. Broedende vogels mogen nooit verstoord worden door de werkzaamheden. Het merendeel van de vogels broedt tussen 15 maart en 15 juli zodat werken in de periode lastig kan zijn.

Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verstoren van deze nesten.

Bibliografie

Gemeente Lelystad. (2019). www.lelystad.nl. Opgehaald van Meervleermuis, Laatvlieger : <https://www.lelystad.nl/4/Natuur/Natuurrijk-Lelystad/Soorten.html>
Sovon. (2017). www.sovon.nl. Opgehaald van <https://www.sovon.nl/nl/rodelijst>

BIJLAGE VELDDAGEN

Huismus	1-apr	temp	bewolking	wind	
bezoek 1	27 maart	12	0	<2	2-3 nesten 4 nestlocaties
bezoek 2	1 april	6	0	<3	
bezoek 3	5 mei	12	0	<3	

Vleermuis				(bezoek nacht)		temp	wind
bezoek 1	11-05- 2019					11 gr	<3
bezoek 2		10-06- 2019				15 gr	<3
bezoek 3			15-08- 2019			12 gr	<3
bezoek 4				15-08- 2019		16 gr	<3
bezoek 5					21-09- 2019	9 gr	<3

Gordiaan winkelcentrum - binnenterrein, "trommel" te Lelystad

Per 12 september 2019 12 stuks huismusnestkasten opgehangen, op meer dan 3 meter hoogte aan het gevelmetselwerk van de binnengevel t.h.v. Agorahof.

Locatie:

Ter hoogte van de rode arcering hangen 4 stuks kasten met elk 3 nestkasten voor huismussen.

Foto's :

